

Grondwettelijk Hof

**PERSBERICHT
ARREST 84/2021**

De verhoging van de rolrechten in 2018 is overdreven voor bepaalde rechtzoekenden tot aan de inwerkingtreding op 1 september 2020 van maatregelen die de juridische bijstand en de rechtsbijstand toegankelijker maken

Het instellen van een rechtsvordering impliceert de betaling door de rechtzoekende van een “rolrecht”. De wet van 14 oktober 2018 verhoogt het bedrag van de rolrechten. Tegen die verhoging hebben de « Ordre des barreaux francophones et germanophone » en verscheidene verenigingen een beroep tot vernietiging ingesteld. Het Hof oordeelt dat het recht op toegang tot de rechter het voorwerp kan uitmaken van beperkingen, waaronder financiële, op voorwaarde dat zij geen afbreuk doen aan de essentie zelf van dat recht en evenredig zijn met het nagestreefde gewettigde doel. Volgens het Hof streeft de bestreden wet gewettigde doelstellingen na en is zij relevant in het licht van die doelstellingen. De kostprijs van de uitoefening van het recht op toegang tot de rechter, verhoogd door de bestreden wet, kan volgens het Hof evenwel een buitensporige last vormen voor de rechtzoekenden die beschikken over bestaansmiddelen die amper hoger liggen dan om juridische tweedelijnsbijstand en rechtsbijstand te kunnen genieten. Het Hof stelt evenwel vast dat een wet van 31 juli 2020 de toegang tot juridische bijstand en rechtsbijstand heeft vereenvoudigd. Hierdoor wordt de verhoging van de rolrechten in 2018 gecompenseerd. Het Hof vernietigt dus gedeeltelijk de wet van 14 oktober 2018, in zoverre zij van toepassing is op bepaalde categorieën van rechtzoekenden van wie de rechtsvordering is ingesteld vóór de inwerkingtreding van de wet van 31 juli 2020.

1. Context van de zaak

Het instellen van een rechtsvordering impliceert de betaling door de rechtzoekende van een belasting, die het rolrecht wordt genoemd. Naar aanleiding van het [arrest nr. 13/2017](#), waarbij het Hof verschillende bepalingen had vernietigd van een wet van 28 april 2015 die de rolrechten had verhoogd, heeft de wetgever **de wet van 14 oktober 2018** « tot wijziging van het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten teneinde de griffierechten te hervormen » aangenomen. Die wet **verhoogt het bedrag van de rolrechten**. Zij is van toepassing op de zaken waarvan de (her)inschrijving is aangevraagd vanaf 1 februari 2019. De « Ordre des barreaux francophones et germanophone », de vzw « Syndicat des Avocats pour la Démocratie », de vzw « L’Atelier des Droits Sociaux », de vzw « Belgisch Netwerk Armoedebestrijding », de vzw « Réseau wallon de lutte contre la pauvreté », de vzw « Ligue des droits humains » en de vzw « Association Syndicale des Magistrats » hebben tegen de wet van 14 oktober 2018 een beroep tot vernietiging ingesteld.

2. Onderzoek door het Hof

De verzoekende partijen voeren aan dat de wet van 14 oktober 2018 in strijd is met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie (artikelen 10, 11 en 172 van de Grondwet) en met het recht op toegang tot de rechter (artikel 13 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie). Volgens hen beperkt de verhoging van de rolrechten op onevenredige wijze het recht op toegang tot de rechter, in het bijzonder voor de rechtzoekenden die beschikken over bestaansmiddelen die amper hoger liggen dan het plafond dat is vastgesteld om de juridische bijstand geheel of gedeeltelijk te kunnen genieten.

Volgens het Hof vormt het recht op toegang tot de rechter een essentieel aspect van het recht op een eerlijk proces en is het fundamenteel in een rechtsstaat. Het recht op toegang tot de rechter is echter **niet absoluut** en kan het voorwerp uitmaken van met name financiële beperkingen. Die beperkingen mogen geen afbreuk doen aan de essentie zelf van dat recht en moeten evenredig zijn met het nagestreefde gewettigde doel.

Het Hof is van oordeel dat **de wet van 14 oktober 2018 legitieme doelstellingen nastreeft**, namelijk het systeem van de rolrechten vereenvoudigen, budgettaire besparingen realiseren, de redelijke bijdrage van de rechtzoekende in de procedurekosten versterken en een alternatieve vorm van geschillenbeslechting bevorderen. Bovendien zijn de **maatregelen relevant in het licht van de nagestreefde doelstellingen**. De wet van 14 oktober 2018 stelt immers slechts vier bedragen van rolrechten vast, die variëren naar gelang van het rechtscollege waar de zaak aanhangig is gemaakt. Dit vereenvoudigt het algemeen systeem en verlicht de werklast van de griffies. De algemene verhoging van de bedragen is overigens relevant in het licht van het nagestreefde budgettaire doel. Ten slotte kan de bijdrage van de rechtzoekende in de procedurekosten ontraden om zinloze procedures te voeren.

Het Hof onderzoekt vervolgens of de wet van 14 oktober 2018 al dan niet onevenredige gevolgen heeft. Het Hof stelt vast dat het bedrag van de rolrechten voor alle gewone rechtscolleges is verhoogd :

	Vroegere bedragen	Bedragen bepaald bij de wet van 14 oktober 2018	Verhoging in procent
Vredegerecht en politierechtbank	30 of 31 of 40 euro	50 euro	25 % tot 66,6 %
Rechtbank van eerste aanleg en ondernemingsrechtbank	30 of 60 of 100 euro	165 euro	65 % tot 450 %
Hof van Beroep	210 euro	400 euro	90,5 %
Hof van Cassatie	375 euro	650 euro	73,3 %

Het Hof is van oordeel dat de wet van 14 oktober 2018 aldus de algemene financiële last verbonden aan de uitoefening van het recht op toegang tot de rechter verzwaart. Deze last varieert volgens het niveau van de bestaansmiddelen van de rechtzoekenden. Het Hof oordeelt dat de wetgever daarmee rekening moet houden, erover moet waken dat het recht op toegang tot de rechter voor sommige rechtzoekenden niet dermate wordt beperkt dat de kern van dat recht wordt aangetast, en rekening moet houden met de relatieve wapenongelijkheid teneinde, in voorkomend geval, de regels inzake de rechtsbijstand aan te passen.

Het Hof stelt vast dat een gezin van wie de bestaansmiddelen amper hoger liggen dan het plafond dat is vastgesteld om de volledige of gedeeltelijke kosteloosheid van de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand te genieten, tot 20 % van het maandinkomen zou moeten betalen om een gerechtelijke procedure in te stellen, zonder de advocatenkosten mee te tellen. Indien de advocatenkosten worden meegeteld (geraamd tegen een gemiddeld uurloon van 100 euro btw niet inbegrepen), zou een rechtzoekende in een dergelijke situatie mogelijk meer dan 220 % van het maandinkomen van zijn gezin vóór belasting moeten betalen. Het Hof besluit hieruit dat **de kostprijs van de uitoefening van het recht op toegang tot de rechter, verhoogd door de wet van 14 oktober 2018, een overdreven last kan vormen voor die categorie van rechtzoekenden.**

Het Hof merkt evenwel op dat de wet van 31 juli 2020, in werking getreden op 1 september 2020, de plafonds heeft opgetrokken om de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand te genieten. Die wet definieert ook categorieën van personen die worden geacht niet over voldoende bestaansmiddelen te beschikken (met name minderjarigen, begunstigen van uitkeringen van het OCMW, van de inkomensgarantie voor ouderen, gedetineerden, geesteszieken en vreemdelingen). Ten slotte verhoogt zij de aftrek per persoon ten laste. **Het Hof besluit dat de verhoging van de rolrechten ingevoerd bij de wet van 14 oktober 2018 sinds 1 september 2020 voldoende en op evenredige wijze wordt gecompenseerd door het optrekken van de plafonds om de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand te genieten, alsook door de andere maatregelen waarin de wet van 31 juli 2020 voorziet.**

Het Hof vernietigt om die redenen de artikelen 2 en 3 van de wet van 14 oktober 2018, in zoverre zij van toepassing zijn op de rechtzoekenden van wie de zaak op de rol is ingeschreven tussen 1 februari 2019 en 31 augustus 2020, die zijn veroordeeld tot de betaling van rolrechten uiterlijk op 31 augustus 2020 en van wie de bestaansmiddelen lager liggen dan de plafonds die zijn vastgesteld krachtens de wet van 31 juli 2020 om de juridische tweedelijnsbijstand en de rechtsbijstand te genieten, maar hoger liggen dan de plafonds die vroeger van kracht waren. Het Hof verwerpt de beroepen voor het overige.

Het Grondwettelijk Hof is het rechtscollege dat waakt over de inachtneming van de Grondwet door de verschillende wetgevers in België. Het Hof kan wetten, decreten en ordonnanties vernietigen, ongrondwettig verklaren en schorsen wegens schending van een fundamenteel grondrecht of een bevoegdheidverdelende regel.

Dit persbericht, opgesteld door de cel « media » van het Hof, bindt het Grondwettelijk Hof niet. De [tekst van het arrest](#) is te vinden op de webstek van het Grondwettelijk Hof.

Contactpersonen voor de pers : [Sarah Lambrecht](#) | 02/500.12.83 | [Frank Meersschaut](#) | 0475/325.218 | [Tim Souverijns](#) | 02/500.12.21

Volg het Hof via Twitter [@ConstCourtBE](#)